

WERKPLAATS JONGEREN ONDERNEMEN IN RHENEN

Jongerenwerkers Mohand Elkhoulati en Kees de Bree

In 2010 thema: Jongeren thuis in Rhenen

"In 2010 zijn we gestart met het netwerkprogramma *ivm* jongeren. In eerste instantie kwam als thema naar voren: 'Elkaar vinden'. Dit omdat wij als jongerenwerkers merkten dat jongeren elkaar niet of nauwelijks kennen. Een paar weken later kristalliseerde dit uit in: 'Jongeren Thuis in Rhenen'. We kwamen erachter dat jongeren heel weinig plek hebben in Rhenen. Ook vroegen we ons af of er wel genoeg plekken zijn waar jongeren een thuis hebben. De huidige ontmoetingsplaats (HONK) is te klein, een onveilige plek - ook voor meiden, en is nodig aan vervanging toe."

Jongereninitiatief Koninginnedag

Via het netwerkprogramma hebben we geleerd nog veel meer het initiatief bij jongeren te laten en dat te ondersteunen.

Jongeren maken filmpjes en foto's van Rhenen.

In 2011 thema: Werkplaats jongeren Ondernemen

"Dit jaar hebben we het thema 'werkplaats jongeren ondernemen'. Vanuit dit thema werken we aan een stevige omgeving voor jongeren. Uitgangspunt is dat Rhenen ziet dat jongeren zichtbaar worden. Dat resulteert weer in betrokkenheid van de burger bij de jongeren. We werken meer en meer vanuit de methodiek van het netwerkprogramma *ivm* Jongeren."

In gesprek

Het gaat erom met jongeren uit te vinden hoe Rhenen als stad een 'werkplaats' kan zijn voor ondernemende jongeren. We zijn begonnen met een gesprek tussen jongeren en politici. We hebben op deze avond ook netwerkanalyse gedaan op een tafelkleed. Uit die netwerkanalyse zijn weer namen gekomen van mensen die een link hebben met de jongeren en die we uit kunnen nodigen voor een volgende ontmoeting.

Netwerkanalyse jongeren en politici.

En we hebben een tafelkleedgesprek gehouden met jongeren en ondernemers. De ontmoetingen tussen jongeren en ondernemers inspireerden niet alleen de jongeren, maar ook de ondernemers. Wat een enthousiasme van de ondernemers om met jongeren in contact te zijn en bijvoorbeeld hun eigen verhaal te vertellen. Over hoe ze begonnen zijn, wat ze ervoor hebben moeten loslaten en wat het oplevert om ondernemer te zijn.

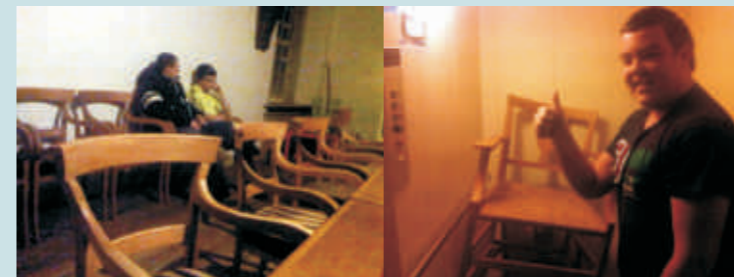

Ook de jongerenwerkers ondernemen

En wat een inzet van ondernemers om met jongeren mee te denken over het organiseren van Rhenen als werkplaats voor jongeren en leuke klussen te bedenken waarin jongeren kunnen ondernemen. Dat het zo'n vlucht zou nemen hadden de jongerenwerkers wel gedroomd maar niet verwacht. Toch heeft dat heel veel te maken met de eigen ondernemendheid van de jongerenwerkers. Ze zijn een voorbeeld van hun eigen initiatief. Dat is misschien ook wel een reden waarom het zo wordt ondersteund door de ondernemers.

Klussen

Dit jaar hebben jongeren regelmatig geholpen met verhuizen of klussen. Jongeren hebben een bejaarde meneer verhuisd naar een bejaarden huis, een mevrouw geholpen met de verhuizing naar een nieuwe woning en meubels in het raadhuis versjouwd.

Quote bejaarde: "Ik wist niet dat de jeugd van tegenwoordig nog te porren was om oude mensen te helpen, op straat lijken het wel van die rakkers, maar als het puntje bij het paaltje komt weten ze ook van aanpakken."

Quote jongere R: "Het gaf me echt een tof gevoel, ik ben er ook trots op wat ik gedaan heb om iemand te helpen die geen geld heeft. Heel veel mensen denken dat we alleen maar op straat hangen, maar we willen echt wel helpen als het nodig is."

Quote jongere K: "Wanneer gaan we weer verhuizen Kees, en kunnen we niet een bedrijfje beginnen hierin met jullie of zo?"

Koken en plannen maken bij de maaltijd

Investeren in de relatie met jongeren.

Netwerkanalyse collega's Alleman Welzijn

Ook binnen Alleman zijn we met de netwerkanalyse aan het werk gegaan.

Bespreken van het concept 'werkplaats jongeren ondernemen'

Met ondernemers en andere betrokkenen bij de werkplaats

Van thema naar een fysieke werkplaats

Inmiddels heeft de werkplaats ook fysiek zijn plek gekregen. Eerst in de vorm van een bouwkeet via een ondernemer in Achterberg. Ideaal om mee te nemen bij klussen op locatie. En nu ook een echte werkplaats met werkruimtes. De ondernemers hebben de jongerenwerkers ondersteund bij het huren van het pand en het beschikbaar stellen van gereedschap en materiaal. En de gemeente heeft voor 2011 en 2012 een subsidie toegekend, waarmee het pand wordt gehuurd en een deel van de inrichting is gefinancierd. En samen met EigentijdseVerbindingen is het concept van de werkplaats uitgewerkt.

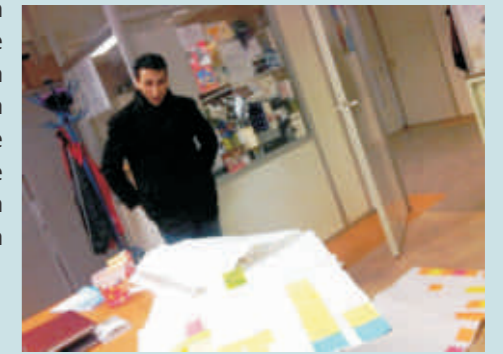

Een groep van 5-10 jongeren is bezig om de werkplaats in te richten, werkbanken te timmeren en gereedschap op te hangen. Deze 5-10 jongeren zijn de schakels. Zij kunnen een groep van 30-50 jongeren bereiken en ook mobiliseren voor klussen.

Het concept

De Werkplaats Jongeren Ondernemen te Rhenen is een plaats waar jongeren in hun vrije tijd kunnen klussen, ontmoeten, ondernemen en contacten leggen. De Werkplaats Jongeren Ondernemen daagt jongeren uit om initiatiefkracht en ondernemerschap te ontwikkelen. Via de werkplaats bouwen jongeren aan contacten en investeren samen met ondernemers en andere betrokkenen in de eigen buurt. Ondernemers en andere betrokkenen kunnen participeren in de werkplaats. Naast een financiële bijdrage wordt iedereen uitgenodigd om eigen ondernemerskwaliteiten te delen met jongeren en/of maatschappelijke klussen aan te bieden of te vinden.

De Werkplaats Jongeren Ondernemen bestaat uit vier onderdelen:

<p>Jongeren communicatiewerkplaats</p> <p>Een belangrijke pijler van de werkplaats is het contact en de communicatie tussen jongeren en omgeving. En het zichtbaar maken met diverse media van alles wat er wordt ondernomen in en vanuit de werkplaats.</p>	<p>Klussendienst</p> <p>Jongeren ondernemen in hun vrije tijd en in de buurt. Jongeren doen maatschappelijke klussen, zoals opruimen in de buurt, verhuizen van ouderen, helpen bij festiviteiten, opknappen van spullen voor de kringloop, flyers rondbrengen voor ondernemers enzovoort.</p>
<p>Klussenwerkplaats en ontmoetingsplek</p> <p>De centrale werk- en ontmoetingsplek van de Werkplaats Jongeren Ondernemen bestaat uit een locatie waar jongeren kunnen sleutelen, timmeren, spullen repareren enzovoort, maar ook gewoon kunnen binnenlopen en aanwezig zijn.</p>	<p>Leerwerkplaats Ondernemerschap</p> <p>Tenslotte is de werkplaats een leerwerkplaats voor jongeren die willen ondernemen in werk en vrije tijd, het ondernemerschap willen leren of ondersteuning vragen bij een initiatief. Hierbij wordt intensief samengewerkt met ondernemers. Ondernemers, maar ook de jongerenwerkers en jongeren, die ondernemen in de werkplaats staan, zijn hierbij rolmodel.</p>

Werkplaats jongeren ondernemen

Presentatie netwerkprogramma ivm Jongeren bij Dag van de jongerenparticipatie in Utrecht.

Presentatie netwerkprogramma ivm Jongeren bij Dag van de jongerenparticipatie in Utrecht.

Welkom in de samenleving

Dr. F.M.R.C. Basten

Over het gezamenlijk vertelde verhaal ivm Jongeren

Het onderzoeksverslag 'Welkom in de samenleving' bestaat uit twee verhalen. Het eerste verhaal (pagina 19) is van Rhenen dat we als praktijkvoorbeeld nader hebben onderzocht. Het tweede verhaal (pagina 42) is het bredere verhaal van de opdracht van jongerenwerkers, hun managers en gemeenten. Her en der in de verhalen staan gekleurde kaders met uitspraken uit theorie en literatuur over de thema's die in de verhalen naar voren worden geschoven. Deze plaatsen de concrete ervaringen en betekenissen van de betrokkenen in een groter verband.

De verhalen van het onderzoek in deze **Netwerknieuws** zijn een samenvatting. Het totale onderzoeksverslag kunt u lezen in een aparte uitgave van Eigentijdse Verbindingen, getiteld *Welkom in de samenleving. Een gezamenlijk verteld verhaal ivm Jongeren in drie Utrechtse gemeenten* (Stichting Eigentijdse Verbindingen, 2012). Daar wordt ook de methode van onderzoek nader toegelicht.

Het verhaal als onderzoeksmateriaal

Verhalen vertellen ons iets over hoe mensen betekenis geven aan de wereld waarin ze wonen, werken en leven, wat ze belangrijk vinden en waarom. Voor netwerkprogramma in verband met Jongeren zijn verhalen verzameld in interviews, regiobijeenkomsten en gesprekken met de opdrachtgever en praktijkbegeleider. Door uitspraken als narratieven te analyseren, werden patronen zichtbaar, zoals terugkerende thema's of dominante perspectieven. Op deze manier ontstond inzicht in de achterliggende logica's die tezamen de gezamenlijke verhaalwereld rond jongeren in de samenleving construeren; dit is de verhaalwereld waar de jongerenwerkers mee te maken hebben en waar ze aan bouwen. Deze patronen hebben geleid tot een herordening van de uitspraken uit de transcripties tot een gezamenlijk verteld verhaal, waarin de verschillende logica's tot hun recht komen. Het resultaat is niet een op consensus gericht verhaal waarin iedereen het met elkaar eens is. Integendeel. Het verhaal laat zien wat de wereld van de betrokkenen is. Dat is het representatieve deel van een narratief. Het verhaal laat ook zien hoe ze die wereld opbouwen. Dat is het constructieve deel. Hoewel ieder dat op eigen wijze doet, zijn er wel overeenkomsten en verschillen te vinden. Dat zorgt voor de dynamiek in het gezamenlijk vertelde verhaal.

Het verhaal als ordeningsprincipe

Een verhaal geeft een gebeurtenis weer, maar doet meer. Door te vertellen, roepen we een verhaalwereld op. Daarin lopen personages rond, zijn voorwerpen te vinden en gebeurt iets. De narratieve vorm is een structuur die we gebruiken om ons verhaal te ordenen. Met een narratieve vorm leggen we een betekenisvol patroon op iets wat anders willekeurig en onsamenhangend zou zijn. Behalve een representatie is een narratief dus ook een constructie. Een narratief heeft bijvoorbeeld een begin en een eind. Dat is opmerkelijk, want in de werkelijkheid bestaan geen gebeurtenissen: een narratief is een instrument om die te creëren. Dit klinkt misschien wat vreemd, maar de werkelijkheid kent geen discrete tijdeenheden; die kennen wij eraan toe. Er gebeurt wel van alles in de werkelijkheid, maar het wordt pas een gebeurtenis als wij er een afgebakende eenheid van maken door in een continue stroom van dingen die gebeuren twee mijlpalen te zetten om een begin en eind te markeren. Tussen die palen speelt zich het verhaal (de chronologie van gebeurtenissen) af. Behalve een begin en eind heeft een narratief ook een middenstuk. De relatie tussen de drie delen is die van evenwicht + ontwrichting (begin), ontwrichting + zoektocht naar nieuw evenwicht (midden) en hersteld evenwicht (eind). Tussen twee elkaar opvolgende gebeurtenissen brengen we een als-dan relatie (causaliteit) aan. Deze en de intenties van de personages zorgen voor de ontwikkeling in het verhaal (plot): de ene gebeurtenis brengt de andere voort. Er speelt zich natuurlijk in de periode tussen die mijlpalen nog veel meer af, maar als dat niet van belang is voor het verhaal, dan wordt het niet genoemd. Dat maakt alle vertelde gebeurtenissen in het narratief betekenisvol.

Welkom in de samenleving

Dr. F.M.R.C. Basten

Jongeren ondernemen in Rhenen

Voor het verhaal van Rhenen hebben de jongerenwerkers zelf de contacten met te interviewen personen gelegd en ze uitgenodigd om als respondent aan het onderzoek mee te doen. Zo is het onderzoek voor de jongerenwerker onderdeel geworden van de strategie om het netwerk rond hun thema te bouwen.

Aantal gesprekken in Rhenen	
Jongeren	2
Jongerenwerkers (inclusief stagiaires)	4
Leidinggevenden jongerenwerk	1
Ambtenaren	3
Bestuurders	3
Professionals (maatschappelijk werk, politie, woningcorporatie, zorg)	4
Betrokken burgers	3
Totalen	20

We hebben Rhenen als praktijkvoorbeeld nader onderzocht. Dit gezamenlijk vertelde verhaal van Rhenen gaat over de eigen kracht van jongeren, de stad als omgeving en de Werkplaats Jongeren Ondernemen. We beginnen met twee perspectieven die er zijn op jongeren in Rhenen.

In Rhenen zijn binnen de gemeente grofweg twee perspectieven op jongeren te vinden en daar zijn twee visies op de ruimte voor jongeren aan verbonden. De eerste is dat jongeren onderdeel zijn van de samenleving en er recht op hebben die plek ook midden in de samenleving in te nemen... Het is een kleine gemeenschap en ik vind dat jongeren recht hebben op hun eigen plek en hebben ook recht hebben op zo'n voorziening. Je kunt beter een voetbalkooi hebben waar ze elkaar ontmoeten en op een leuke manier actief zijn. Natuurlijk zal er een keer rottigheid zijn, maar dat gebeurt nu ook. Soms zichtbaar en soms onzichtbaar, maar ik heb liever dat het op een hele heldere manier zichtbaar is dat er in de samenleving jongeren wonen. In het centrum komen steeds meer oudere mensen wonen vanwege de voorzieningen, maar aan de andere kant zoekt de jeugd die plek op. Niks leuker voor jongeren dan gezien te worden en dat mensen naar je zitten te kijken als je rondhangt. Mensen denken altijd wel: waarom gaan ze niet daar achteraf zitten en bouwen ze een JOP aan de rand van het dorp? Maar jongeren willen ook gewoon gezien worden. Ik vind dat een jongerencentrum gewoon in het centrum van de stad hoort te staan. Het moet eigenlijk onderdeel uitmaken van de rest van de huisvesting. Het valt onder de welzijnsstichting, dus daar zouden ze dan ook gewoon in moeten zitten in plaats van zoveel mogelijk aan de rand, dat voelt echt weggestopt. Ik vind dat je ze midden in de samenleving neer moet zetten. Dat leert die jongeren ook om midden in die samenleving te acteren, dus om die grenzen op te zoeken maar ook om die grenzen te bereiken. En het toont ook aan de samenleving dat zij onderdeel uitmaken van die samenleving. Je komt soms de gekste plekken tegen, dan staat een jongerenplek echt in de groenzone tussen een weg, recht tegenover een politiebureau. Ik zou er als jongere niet eens naar toe durven, echt helemaal aan de rand van het dorp, zo ver mogelijk weg. Daar los je het

De rechten op ontmoetingsplaatsen lijken niet helemaal eerlijk verdeeld. Pleinen en straten worden probleemloos opgeofferd aan parkeerplaatsen voor auto's van volwassenen. Jongeren daarentegen ondervinden met hun scooters op de hoek van de straat al gauw veel weerstand. Hangouders hebben aanzienlijk meer rechten op ontmoetingsplaatsen dan hangjongeren. Vijf jongeren bij een bankje in het park lijken bijna per definitie veel meer in termen van overlast benaderd te worden dan vijf bejaarden. Van jongeren hebben we last. Met hen voeren we een territoriumstrijd over de publieke ruimte. De rechten op publieke ruimte zouden beter verdeeld moeten worden. [...] Een naar woord voor ontmoetingsplaatsen is 'hangplekken'. Hangplekken worden bezocht door hangjongeren; een naar woord voor jongeren. (Lees verder op volgende pagina.)

(Vervolg van vorige pagina.)

Hazekamp schreef in 1985 al een verhaal over de functie van hangplekken voor hangjongeren. Jongeren hebben graag een zone van vrijheid waarin ze elkaar opzoeken, een eigen vaste plek waar ze zich kunnen afschermen van volwassenen: het symbolisch bezetten van een eigen plek waar geen sociale controle op is. Hangen heeft een negatief imago. Toch vindt De Bil (2004), ontwikkelingspsycholoog, dat het ook positiever bekeken kan worden. Ze beschrijft dat hangen een bijdrage kan leveren aan veel ontwikkelingsstaken die belangrijk zijn bij jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar. Hangen leidt tot het aangaan en onderhouden van sociale contacten en vriendschappen, het ontdekken van intimiteit en seksualiteit, het vormgeven van een veranderende houding ten opzichte van ouders bij het invullen van de vrije tijd. Hangende jongeren horen van elkaar hoe ze omgaan met ouders, opvoeders en leraren. Daarbij doen ze ideeën op over onderhandelings-technieken en oefenen die met elkaar en met buurtbewoners, welzijnswerkers en politie. Daar hoort ook grensoverschrijdend gedrag bij. Want hoe kun je experimenteren en grenzen verkennen zonder over grenzen heen te gaan?²

kijken of we verder uit gaan breiden. Maar dan hebben ze in ieder geval een plek waar ze kunnen hangen. Dat wordt een beschutte plek, je zou kunnen denken aan een grote abri waar een bankje in zit en waar ze droog kunnen staan. Die plekken zoeken ze nu in het centrum op en dat geeft gewoon overlast. Als zij daar gaan staan, gaat er altijd wat kapot, dan krijg je klachten en dan is het kringetje weer rond, dan gaan de mensen weer bellen. Dus daar zijn wij op dit moment mee bezig en ik hoop dat er iets structureels uitkomt en dat we daar verder mee kunnen gaan. Sinds kort zitten ze, omdat ze een gebiedsverbod hebben, in een groot plantsoen en daar zie je 's avonds verder niemand, dus ik heb gezegd: 'Laat ze maar lekker zitten.' Als ze ergens zitten waar verder geen overlast is, dan hoef ik daar voorlopig nog niets aan te doen. Je kunt ze niet weg blijven jagen. En nog een klein stukje verder is een school en daar hebben ze zo'n mooie portiek in, dus daar staan ze droog. En ze zitten ook nog bij de rivier, maar daar is eigenlijk ook niemand tot volgend jaar. Daar staat zo'n stenen bank waar niks aan te vernielen is, dus laat ze daar maar mooi zitten. Dus voorlopig zitten ze uit de weg, totdat we iets verzonnen hebben. **De ambivalentie binnen de gemeente heeft gevolgen voor de wijze waarop zij zich met haar opdracht bezighoudt.** Het is gewoon stom dat er niemand bij de gemeente zit die er zin in heeft. In de vorige collegeperiode is het jongerenwerk uitgebreid, dus dat was al een enorme stap. Maar de tools om vervolgens echt aan de slag te gaan, moeten eigenlijk nog gecreëerd worden. Daar moet nog hard aan gewerkt worden. Jongeren komen langzaam maar zeker wel op de politieke agenda, maar dat duurt vrij lang. Waar het om gaat is dat de gemeenteraad het college opdracht moet geven om met een fatsoenlijk jongerenbeleid te komen. Men heeft nogal gemakkelijk in het verleden gezegd: 'Ga er maar met de lange lat overheen.' Wij hebben alleen maar de probleemkant van jongeren en niet de kanskant in beeld gehad. Men moet niet mij opdracht geven om de jongeren van de straat af te slaan. Je kunt jongerenwerkers wel aan het werk zetten, maar als die geen ruimte krijgen om echt dingen te doen, dan houdt het snel op. Financiële ruimte, fysieke ruimte,

Persoonlijke aandacht van een bestuurder leidt tot krachtige verbindingen en daadkracht. Wanneer de problemen van een jongere escaleren, kan een bestuurder door in te grijpen snel en daadkrachtig tot een oplossing komen. Maar persoonlijke aandacht van een bestuurder is niet alleen incidenteel noodzakelijk in uitzonderlijke gevallen. Door een tijd lang publiekelijk en persoonlijk commitment te tonen aan het aanpakken van maatschappelijke uitval en daarop persoonlijk benaderbaar te zijn, focus en leiderschap te bieden en belemmeringen weg te nemen kunnen bestuurders voor structurele verbeteringen zorgen. Voor individuele jongeren in hun stad, maar op langere termijn ook voor het systeem.²

probleem niet mee op. Je bevestigt die jongeren in het beeld dat zij er niet bij mogen horen, terwijl die jongeren juist bezig zijn om te kijken hoe zij in die samenleving staan, waar de grenzen liggen die wij voor hen trekken in die samenleving. Daar is helemaal geen plezier, die jongeren willen gewoon in het centrum wonen. **De tweede visie is dat jongeren een last zijn voor de samenleving en zo ver mogelijk naar de rand daarvan moeten worden geschoven ...** Tegen de rand van de stad, wij denken bij de rivier en op plaatsen waar ze zich toch al een beetje ophouden. Want als de politie nu komt, hebben ze als ze weggestuurd worden min of meer het excuus: 'Waar moeten wij dan naar toe?' Zij moeten toch ergens zitten en dan zitten ze net buiten de kom op een plek waar ze al min of meer zitten, maar in de open lucht staan. Daar willen wij mee beginnen en als dat lukt, dan willen we

bestuurlijke steun. Een bestuur moet ook gewoon tegen die jongeren durven te zeggen: 'Als jullie dat willen, dan maak ik mij sterk dat dat gebeurt.' **Vanaf welk moment komt de gemeente in beeld om zich voor jongeren sterk te maken?** De verantwoordelijkheid voor jongeren ligt natuurlijk voor het grootste gedeelte bij de ouders. Mijn opvatting over jongeren is dat ze onderdeel uitmaken van de samenleving en dat ze bezig zijn om eigen plekken te ontdekken. Het hangt ervan af hoe je daarop reageert. Je kunt daar op inhakken en

ongenuanceerd op reageren, maar dat heeft geen zin. Daarbij hebben de jongeren de zorg dat zij zich realiseren dat zij dat doen in een omgeving, dus zij zijn niet geheel zelfstandig. Dus ik vind dat jongeren zelf rekening moeten houden met de omgeving, maar dat de omgeving ook moet accepteren dat er jongeren zijn. Opvoeding, terechtwijzing, daar moet het toch vandaan komen. De buurt heeft altijd wel een aantal mensen waar jongeren zich best wel wat van aantrekken en ik vind dat daar voor iedereen een taak is, want zij maken ook deel uit van onze bevolking als ieder ander. Vroeger had je in een straat allochtoon en autochtoon of jong en oud wonen en die kwamen naar elkaar toe. Het was 'onze buurt' en op het moment dat zo iemand in gesprek gaat met die jongeren, dan merk je dat ze het leuk vinden als iemand iets met ze doet. Die rijke jongeren zijn ook jongeren en er moet ook contact zijn tussen de gelovigen en de ongelovigen, tussen arm en rijk, tussen man en vrouw of jong en oud. It takes a village to raise a child. Daar zijn ook weer grenzen aan. Wat ik bijvoorbeeld merk in de kerk is dat er veel jongeren zijn, zeker bij echtscheidingen, die het moeilijk hebben en dat ze dat binnen de kerk proberen op te lossen. Het blijkt vaak dat daar heel veel in geïnvesteerd wordt, maar wel op vrijwillige basis. Dat is op zich prima en dat is heel mooi, maar soms moet je gewoon professionele hulp proberen te krijgen en moet je het als kerk loslaten, want er zittennatuurlijk grenzen aan wat je als vrijwilliger kan doen. Het gaat soms heel ver binnen de kerken. Dan denk ik: jongens, oei, wat een investering. Zij worden soms ook geclaimd en gehanteerd: 'Als je dat niet doet, dan maak ik er een eind aan.' Voor professionals is dat al moeilijke kost, laat staan voor een vrijwilliger die zich verantwoordelijk voelt voor zo'n jongere in de kerk. Er is een zorgwekkende ontwikkeling onder de jongeren, een stukje problematiek door het buiten op straat hangen en stoer doen en doordat ze ook andere grenzen aan het opzoeken zijn, de grenzen van vandalisme en van drugs- en alcoholgebruik in de openbare ruimte. Dat is een continue spanning tussen wat wel en niet mag en ook de ruimte geven aan jongeren om zich te kunnen ontwikkelen. Dat is bij tijden echt weer zo'n piek van jongeren die zich op straat gaan begeven en eigenlijk op zoek zijn naar hun eigen identiteit. Als de jongerenwerkers er niet zouden zijn en ook geen welzijnsstichting die zich bezighoudt met het jongerenwerk, dan was er niet zoveel te doen. Op straat hangen en dingen uitspoken. **Hoe maakt de gemeente zich sterk voor jongeren?** Wij horen van de gemeente bijna niets. Volgens mij is er een vast budget en daar kunnen wij iets mee doen, maar geen speciale activiteiten voor jongeren. Dat wordt altijd door de jongerenwerkers gedaan, maar door de gemeente wordt weinig gedaan. Want met dat tafellaken waren ook mensen van de gemeente aanwezig. Die deden wel allemaal leuk en aardig mee, maar daarna hoor je niets meer van ze. Je krijgt dan wel vaak het verwijt: 'Het moet van jezelf komen, je moet naar ons komen,' maar wat kun je van jongeren verwachten? Ik zou liever zien dat je gelijk die avond een afspraak kunt maken voor een vervolgspraak, maar zij zijn daar heel terughoudend in. En als er een alternatief wordt aangereikt door de jongerenwerkers, dan zijn ze ook weer terughoudend. Wij hebben overleg, er worden afspraken gemaakt die niet na worden gekomen, dus er wordt eigenlijk vanuit de gemeente vrij weinig gedaan, met het gevolg dat wij elke keer weer opnieuw beginnen. Op een gegeven moment word je het gewoon zat hoe de gemeente reageert. Dus dat zou wel beter kunnen. Op het moment dat je bepaalde afspraken maakt en er worden geen voorstellen gedaan bij het College van B en W, dan houdt het wel heel snel op. Ik denk dat het het belangrijkste is, dat de gemeente wat actiever is in de beleidsvoering. Ik denk dat daar een beetje in te kort wordt geschoten. De gemeente is nu ook met

Uit onderzoek blijkt dat sociale netwerken een positief effect hebben op de opvoedkwaliteit van ouders en het opgroeklimaat van kinderen. Professionals zouden meer dan nu sociale netwerken kunnen benutten of stimuleren in het belang van kinderen. De overheid heeft hierbij een rol op de achtergrond, maar helpt door met faciliterend beleid te investeren rondom kinderen.³

Vandenbroucke e.a. (2010) constateerden met een quickscan dat het in veel Nederlandse gemeenten niet geweldig goed gaat met jeugdparticipatie. Toch heeft 95 procent van de gemeentes dat als een van hun beleidsdoelen geformuleerd. Ze vinden het moeilijk de goede toon te vinden. Toch heeft jeugdparticipatie veel voordelen. Het betrekken van de jeugd geeft gemeenten de mogelijkheid maatwerk te kunnen leveren. Voor de jeugd zelf treedt er een ontwikkelingseffect op. Door mee te doen en te denken ontwikkelt de jongere meer zelfvertrouwen, zelfrespect en sociale verantwoordelijkheid. Hij krijgt de mogelijkheid mee te discussiëren en leert stelling nemen. Zodoende kan participatie bijdragen aan de morele, emotionele en sociale ontwikkeling. Veel jongeren willen wel maar zijn teleurgesteld geraakt: 'hun' doen er toch niks mee en je hoort er nooit meer wat van.⁴

een kerntakendiscussie bezig voor bezuinigingen. Er wordt gekort op van allerlei dingen. De welzijnsorganisatie is hierdoor ook in beeld. Wij proberen dat natuurlijk tegen te gaan. Wellicht met enig succes, maar dan moeten wij allemaal bij de welzijnsorganisatie een rol kunnen spelen bij het helpen van de bevolking om op eigen benen te kunnen gaan staan, dus van de gemeentelijke begroting af te gaan. Dan moet er juist weer geld van de gemeente naar ons toe om dat te kunnen doen, maar we moeten meer besparen dan dat wij de gemeente kosten. Daar moet je dus die dingen inbrengen die de gemeente wil bereiken, met het sein van een dynamische gemeente voor jong en oud. Daar moeten onze doelen in komen en dan ben je weer terug bij wat de stichting en de jongerenwerkers voor de jongeren zouden kunnen doen. **Hoe kan Rhenen zich sterk maken voor jongeren?** We moeten niet alleen denken vanuit de beperking dat wij moeten bezuinigen, omdat alle creatieve activiteiten dan wegvallen. Het is nu eenmaal zo dat je zonder geld niks kan. Maar geld is niet alles, je moet de ondernemers ook in beweging brengen. Op het moment dat jongeren kleine geldbedragen krijgen om dingen te ondernemen, dan komen ze in aanraking met bepaalde mensen en krijgen ze op die manier ook contact. Hier is een avond georganiseerd met lokale ondernemers die op jonge leeftijd eerst in een bedrijf hadden gewerkt en dat

In de directe sociale omgeving is betrokkenheid bij gezinnen en kinderen ook van groot belang. Dat zorgt voor diversiteit en veerkracht. [...] Een gevarieerde sociale omgeving is ook cruciaal voor de morele ontwikkeling van kinderen. We zijn vaak geneigd om te denken dat hun geweten door instructie wordt aangestuurd. In werkelijkheid ontwikkelt moreel besef zich door te leven in een rijk sociaal netwerk met langdurige relaties. Het is als met het leren van een taal. Is de gelegenheid in de kindertijd gemist, dan zal het altijd lastig blijven. [...] Het aanleren van morele intuïties heeft grote overeenkomsten met het aanleren van de eerste taal. Ze ontstaan als eenvoudige gevoelens over wat goed is en wat slecht, in het sociale verkeer. En net zoals het op latere leeftijd aanleren van de eerste taal vrijwel onmogelijk is en het aanleren van een tweede taal moeizaam en relatief gebrekkig, kan het op latere leeftijd expliciet aanleren van normen het natuurlijke opgroeiproces niet of maar heel gebrekkig vervangen. Cruciale voorwaarden om het proces succesvol te laten verlopen zijn: voldoende diversiteit (andere volwassenen dan de eigen ouders, grootouders, oudere kinderen) en voldoende onderlinge vertrouwdeheid. Daardoor ontstaan gezamenlijke geschiedenissen en kan het empathische vermogen zich beter ontwikkelen (Preston en De Waal, 2002).⁵

dan hadden overgenomen, of voor zichzelf waren begonnen. Ze wilden kijken hoe dat nou was gegaan en wat zij te vertellen hadden over hoe ze zijn begonnen, hoe ze zo hoog zijn gekomen, dat soort dingen. Die avond was om die jongens en meiden daarover na te laten denken, dat er heel veel mogelijkheden zijn. **Waarom zouden ondernemers zich sterk maken voor jongeren en hoe kunnen ze dat doen?** Waarom zou ik dat niet doen? Er zijn heel veel mensen die helemaal niks zien zitten en die lopen maar op straat. Als je daar een steentje aan bij kan dragen, ja, waarom niet? Die leeftijdscategorie is wel moeilijk. In principe zijn het eigenlijk best wel moeilijke kinderen, maar die avond ging spelenderwijs en dan hebben die gasten het wel heel erg naar hun zin. Dat zijn eigenlijk dingen die je op school zou moeten doen, maar die daar ook gebeuren en die ze dan 's avonds gewoon zitten te doen. Dan denk ik: ja, zo kan het ook. Als we het over deze doelgroep hebben, dan hebben

we volwassenen nodig die veel ervaring hebben. Als iemand meer weet dan de anderen, dan moet je gaan kijken hoe je die belemmeringen of drempels weg kunt halen. Voor de één zal dat wat gemakkelijker zijn dan voor de andere. Ik vind het leuk om met jongeren in gesprek te zijn. Je moet die jongens motiveren dat er ook een ander leven is dan dat wat ze nu aan het doen zijn. Ik ben op de technische school begonnen en ik ben daarna gaan werken op mijn zeventiende. Ik heb naast mijn werk al mijn opleidingen gedaan, dus ik ben eigenlijk mijn hele werkzame leven wel heel erg druk geweest met van alles. En als je die jongeren daarin kan bijstaan, dat je ze even net dat zetje geeft dat het iets sneller loopt dan dat het bij mij gelopen is, dat zou niet zo gek zijn. Ja, ik denk dat ze een stukje eigenwaarde creëren, daar geloof ik ook echt in. Op het moment dat ze dingen gaan presteren en ze worden ervoor beloond, dat werkt ook wel. Dat lukt niet altijd, maar dat zou niet zo gek zijn. Ik heb trouwens een driedubbel respect voor de man die deze jongeren bij elkaar wist te trommelen. Dat zou mij nooit gelukt zijn, dus dat is wel leuk. Ik had er eigenlijk helemaal niks van verwacht, want ik wist eigenlijk niet zo goed... Ik kende die jongens wel die daar allemaal zaten, dus ik had eigenlijk echt helemaal niks ervan verwacht, maar het was echt heel positief. En ze zeggen me wel vaker gedag nu, zo is het dan is wel weer. En nou moet ik wel zeggen, die jongerenwerkers doen dat ook wel slim, ze laten die kinderen echt zelf nadenken. Ja, dat is echt wel goed. Soms ook wel lachwekkend, maar soms zie je ook wel dat ze echt erover nadenken en dat is wel erg goed. Het is belangrijk dat je daar aandacht geeft, want waar je aandacht aan geeft, kan groeien. Als een voetballer heel rijk wordt, dan kan hij daar ook wat mee doen. Iedereen heeft een voorbeeldfunctie. Ook al

zijn het maar twee of drie mensen, die kunnen een hoop bereiken. Jongeren doen nu mee aan het laken om te kijken wat je moet investeren om een eigen bedrijf te starten. Daarom zijn de jongerenwerkers heel erg enthousiast en actief om met jongeren iets op te zetten. Ik hoop dat dit project een succes zal worden en dat het niet alleen daar bij blijft, maar dat er ook een vervolg komt. Ja, dat men het idee krijgt dat je altijd wat kunt. Gewoon een beetje bijverdienen en zo. Een groot bedrijf is wel een heel groot woord, daar moet je wel heel veel dingen voor doen. Ik was er zelf niet opgekomen om dit te relateren aan jongerenwerk, maar misschien is er wel een relatie, een taak. Het kan geen kerntaak worden van het jongerenwerk, maar een duw waardoor ze op eigen benen kunnen gaan staan. Ik heb het idee dat bewoners, winkeliers en ondernemers wel openstaan voor jongeren, want ze zijn ook naar die avond gekomen en er is ook een winkeliersvereniging. Als er iets is, dan benader je de winkeliersvereniging. Ik denk wel dat ze betrokken zijn, dat er wel enthousiaste winkeliers zullen zijn die wat tijd vrij willen maken om die jongeren op gang te helpen. Of opdrachten te geven of een klusje te laten doen in ruil voor informatie of een half uurtje een goeie babbel met die jongens. Ik denk dat daar zeker kans op is. **Wat doet de gemeente om het ondernemerschap van jongeren te ondersteunen?** Natuurlijk mogen jongeren mij ook bellen. Ik ga niemand uit de weg als het gaat om een goed gesprek. Maar ik ben ambtenaar en misschien dat iemand van de winkeliers ertussen zal zitten die dat wil doen en die daaraan mee wil werken. Ik denk: er ligt een heel mooi plan, maar er is op dit moment weinig geld bij de gemeentes, dus als je nu met een gigantisch groot plan komt, dan zeggen ze: 'Ik vind het een mooi plan, maar het kost te veel geld, dus je krijgt het niet.' Dus ik heb gezegd: 'Je moet met een klein groepje beginnen en bewijzen dat het je lukt. Als je met vier of vijf jongens begint, dan kun je het misschien opbouwen.' Ik heb een inventarisatie hier intern gehouden om te kijken wat voor dingen ze zouden kunnen doen. Het is alleen lekker gemakkelijk voor de gemeente. De gemeente heeft een aantal dingen bedacht. Wij hebben die klussen, daar wordt in principe niet voor betaald, wij zorgen voor de faciliteiten en er zal een startkapitaaltje komen. Maar het is dus een eigen bedrijf. De winkeliersvereniging laat ieder jaar een aantal klussen doen en die betaalt hen waarschijnlijk wel. Maar de jongerenwerkers regelen zelf dat ze in ieder geval die klussen uit kunnen voeren. Er komen een aantal evenementen en ik wil kijken of ze daar ook aan mee kunnen werken. Dus dan heb je een start. Wij zijn zelfs al zo ver geweest dat we hebben overwogen om ergens een schaftkeet aan te schaffen van een ondernemer, dat we ze serieus een onderdak kunnen geven en gelijk al een stukje verantwoording. Die keet moet onderhouden worden, die moet een kwastje verf hebben, die moet op tijd open en op tijd dicht, ik denk dat dat zeker mee zal helpen. Ik denk dat het goed is om mee te beginnen. Er komt geld voor een klein keetwagentje, dus het eerste wat ze kunnen doen is die keet naar hun eigen inzicht inrichten. De overlast zal er niet door overgaan, want ze gaan niet dag en nacht werken. Buiten die tijd zullen ze heus niet stoppen met hangen. Alleen, ze kunnen zien dat het vervelend is dat als zij wat gemaakt hebben het meteen daarna kapot wordt gemaakt. Mijn rol zou kunnen zijn om te kijken wat de mogelijkheden en beperkingen van dat soort mensen zijn, dat moet je natuurlijk eerst inventariseren. Dus wat ze willen en wat ze kunnen en waar ze enthousiast mee aan de slag kunnen gaan. Want je kunt een boekhouder wel de tuin insturen, maar dat wordt 'm nooit. Dus op het moment dat wij die mensen hebben, dan denken wij er gelijk aan om die mensen bladeren en zwerfafval op te laten ruimen. 's Winters willen wij er winkeliers bij betrekken die een klusje hebben. Dat heeft een frequentie van één keer in de twee weken bijvoorbeeld, dan maken wij daar een heel schema van, zodat mensen een beetje productief worden binnen dat centrum. Ik weet niet of het de jongerenwerkers lukt om ze aan de gang te houden, maar ik hoop het wel. Ze zijn enthousiast, maar ik weet niet of ze het blijven. Als die jongeren steeds op moeten komen draven voor een klus, ik weet niet of ze daar altijd zin in hebben. **Hoe kan het ondernemerschap jongeren verder brengen in de samenleving?** Ik denk wel dat jongeren goed worden voorbereid, maar wat er nu op dit moment heel erg speelt zijn de materialistische zaken. Als ik in de buurt waar ik woon zie waar jongeren van achttien allemaal mee rondlopen: dure mobieltjes, dure auto's, dure scooters... Daar moeten ze allemaal voor werken, ik denk dat de arbeidsethica bij jongeren verschrikkelijk goed is. Maar omdat ze zoveel werken, hebben ze ook veel minder zicht op de omgeving om hun heen. De

Het grootste deel (88%) van de respondenten die iets schrijven over jeugd en gezin is van mening dat het de verkeerde kant op gaat met Nederland. Deze groep maakt zich zorgen over de slechte opvoeding van kinderen. De jeugd wordt geen respect en fatsoensnormen meer bijgebracht. Jongeren ontsporen daardoor steeds vaker en komen terecht in de criminaliteit. [...] 'Ik maak me met name zorgen over de jeugd. Te verwend, verwachten veel van anderen, maar zijn zelf erg lui en alleen maar gericht op geld en bezittingen om erbij te horen.'⁶

omgeving is een wat versimpelde weergave van de werkelijkheid, in hun beleving. Met name omdat geld een belangrijke rol speelt, is de maatschappelijke bewustwording daar niet parallel aan. En ik denk dat wij daar nog een paar slagen moeten halen. Je moet het van huis uit meekrijgen. Wij hebben heel veel tweeverdieners hier in Nederland en dat is allemaal heel goed, maar daardoor hebben wij een enorm gat in het vrijwilligerswerk, wat met name wordt gedaan door de vutters en de gepensioneerden nu. Dus kinderen krijgen van huis uit niet mee dat je ook iets voor de maatschappij moet doen. Ik denk dat wij daar in de toekomst nog meer aan gaan werken. Vooral is het belangrijk dat jongeren gezien worden als de helpende jongeren en dat ze niet meer dat negatieve beeld over zich heen krijgen dat ze maar wat lopen te slenteren. Dat ze nou toevallig van de tandarts vandaan komen en toevallig door de winkelstraat lopen maakt niets uit, het is dan toch een slenterende jongere. Maar wij proberen er op deze manier een wat positiever beeld van te maken. Je moet een goeie vertaling maken naar ondernemers, maar je moet ook met de jongeren in contact komen: waarom willen wij dat graag en waarom willen zij dat graag? Je moet vanaf de eerste minuut zeggen: 'Het zijn welwillende jongens en die gaan dat en dat voor ons doen, ga die nou ook eens anders bekijken. Het kan wel eens een raddraaier zijn geweest in het weekend, maar hij is zijn leven aan het beteren, want hij is nu het centrum schoon aan het vegeen.' Dus dat er eens een andere gedachte komt dan dat iemand die met een capuchon rondloopt automatisch al een raddraaier is, want vaak – en dat begrijp ik van de politie en afdeling veiligheid – schuilt er een heel eenzaam en zielig poppetje achter. Maar het belangrijkste is hoe je het presenteert en hoe je het tekstueel neerzet. Je kunt ook schrijven: 'Wij hebben een paar raddraaiers en die willen wij wat zwerfvuil op laten pakken, misschien lukt het en misschien lukt het niet.' Als je het zo gaat publiceren, dan komt het natuurlijk nergens. Maar ik pak het met allebei de handen aan en wat ik ervoor doen moet, dat zal ik ervoor doen. Ik sta vol op de barricaden om hier een succes van te maken, tenminste wat in mijn capaciteiten ligt. En wat ik ook heel erg belangrijk vind is dat het contact waarschijnlijk beter wordt omdat het publiek ziet dat die jongens lekker aan het werk zijn. Dus het is een keer positief in plaats van negatief. Ik denk dat wij de harde randen tussen de verschillende belangengroepen, rondom de jongeren, in ieder geval aan het doorbreken zijn. Op het moment dat een jongere niet meer anoniem is voor een ondernemer en de ondernemer niet meer anoniem is voor een jongere en zij met elkaar in gesprek kunnen komen, moet je in staat zijn om over en weer begrip voor elkaars situatie te creëren. Dat is volgens mij de eerste stap om die harde confrontatie eruit te krijgen, dus iedere stap helpt om ze uit de anonimiteit te halen. En het helpt ook om bij andere mensen begrip te kweken voor de cultuur waarin jongeren leven. Ik denk dat het absoluut helpt dat er ondernemers, bewoners of politici zijn, het helpt gewoon om elkaar te leren kennen. Ik hoop in ieder geval met dat werkproject dat ze ook met elkaar in contact komen en dat er gezegd wordt: 'Die jongens willen wel'. Nu hebben ze het idee dat ze niks willen en dat ze toch maar rondhangen. Als ze het ondernemerschap goed kunnen ontwikkelen, dan haal je ze ook uit de criminaliteit, dus dat is een goeie ontwikkeling. Je zou als ondernemer kunnen zeggen: 'Het is jouw probleem,' maar als je als ondernemer die jongeren een kans geeft, dan wordt er misschien niet meer ingebroken en wordt de buurt misschien wat veiliger, de mensen komen ook met een ander gevoel de winkel binnen. Dus als iedereen een beetje meedenkt, dan creëer je misschien een wat veiligere omgeving. Het gaat over de jongeren die bij de minst stuurbare groep horen. **Wat hebben jongeren zelf ondernomen?** Het idee heeft zich vanuit het klein ontwikkeld. De jongerenwerkers reden met de bus rond en toen vonden ze die groep. Ze konden ze eerst niet vinden. De deur ging open en er werd een praatje gemaakt. Op een gegeven moment zijn ze de bus in gesprongen; zo stel ik mij dat voor want ik was er niet bij. Het waren vier jongens waar geen land mee te bezeilen is. Toen hebben ze geholpen om een oudere meneer en een mevrouw te verhuizen. Dat zijn weinig kapitaalkrachtige mensen die vragen of iemand mee kan helpen om te verhuizen, want die kunnen geen professionele verhuizer inschakelen. En dat hebben ze gedaan. Ze hebben meubels gesleurd op nauwe trappen in huizen en ze vonden het achteraf prachtig. Dat kan dus ook en dat zou zonder tussenkomst van de jongerenwerkers niet gebeurd zijn. Dus dat zie ik als een goede weerslag ervan. Dan kunnen ze een beetje energie kwijt en ze helpen die mensen. Het zijn geen rijke mensen, denk ik, maar die waren daar buitengewoon content mee. Dus zo kan het ook. Wij wilden eerst verhuizen, klein beginnen, voor mensen die niet zoveel geld hebben. Wij hebben dat een aantal keren gratis gedaan voor mensen die helemaal geen geld hebben. Wij hebben ook een hele dag troep opgeruimd. **Hoe kunnen jongeren geholpen worden in hun ondernemerschap?** Je kunt ze perspectief bieden of de weg wijzen naar, tussen neus en lippen door, de Kamer van Koophandel of het bedrijfsleven. Je kunt ze helpen in een sollicitatiegesprekachtige setting. Het is een kennismaking om te kijken hoe je een onderneming

binnengaat en hoe je je voorstelt: wat zijn mijn kwaliteiten en wat kan ik nou eigenlijk? Dus daarin zou ik jongeren kunnen coachen. Je moet al echt heel jong keuzes maken, ook op school. Daarom denk ik dat jongerencoaches heel belangrijk zijn. Het is goed dat er iemand is als het om overlastjongeren gaat. Zij kunnen vrijwillig naar het maatschappelijk werk en als dat lukt dan is dat prima, maar heel veel jongeren willen niet naar het maatschappelijk werk. Zij hebben niet echt hulpverlening nodig, maar die hebben een maatje nodig. **Wat kunnen jongeren zelf nog meer doen?** Ik denk dat als je uiteindelijk naar dat acceptatieproces wilt gaan, je dat niet vanuit het bestuur, maar meer vanuit de jongeren moet doen. Jongeren moeten zelf de holt op, die moeten zelf het product gaan verkopen naar de burger toe. Laat maar in de plaatselijke krant zien waar je als jongere mee bezig bent. Jongeren moeten een eigen plek hebben binnen de gemeenschap. Wil je daar uiteindelijk heel veel draagvlak voor krijgen, dan moet dat vanuit onderaf komen, dus vanuit de jongeren zelf. Die moeten laten zien: wij zijn hiermee bezig en wij vinden dit belangrijk. Dat is moeilijk, een paar voortrekkers moeten daar vorm aan geven. De jongerenwerkers kunnen daar verder in begeleiden. Ik denk dat ze op papier moeten zetten welke middelen ze nodig hebben en dan zouden wij kunnen kijken waar wij misschien iets aan bij zouden kunnen dragen. Ik denk dat dat het belangrijkste is. **Hoe brengt de Werkplaats Jongeren Ondernemen jongeren, ondernemers, politiek en de rest van de samenleving bij elkaar?** Wij zitten hier voor het kleed en wij hebben een netwerkanalyse gemaakt met de Rhenense politiek en zes jongeren. Wij hebben daar twee combinaties mee te pakken: de sociale hoek, dus de linkse hobby, hebben we met dit thema gekoppeld aan de rechtse rakkers van het ondernemen. De VVD was heel positief, maar ook de Progressieve Combinatie. Dus we hebben twee groepen die daar met veel enthousiasme aan mee hebben gedaan. Ze zijn zelfs die avond blijven plakken om ons verder te helpen met ondernemen enzovoorts. Ook zijn er een aantal jongeren die zelf iets hebben benoemd waar ze bij betrokken kunnen raken om dingen te sponsoren via hun eigen bedrijven. Die hebben zelfs hun naam in de bolletjes gezet. Zo'n jongere noemen wij dus ook gewoon een schakel. Een van de eerste dingen die ze hadden opgeschreven is: maak een ondernemingsplan. En we kwamen erachter dat er heel veel pijlen naartoe leiden, waaronder het woord 'mini-onderneming'. Iemand had opgeschreven: 'betaald werk kan eruit voortkomen', dat is dus in samenwerking met die ondernemers. Je zou dus een mini-onderneming kunnen opstarten, om uiteindelijk door te vloeien naar betaald werk, wat gesponsord wordt door ondernemers. En er is een aanjaagpremie vanuit de provincie, die dat zou kunnen financieren. Dus dat je een aantal mini-ondernemingen met ondernemingsplannen hebt, die je dan samenvoegt. En dat groot ondernemingsplan heet... 'Werkplaats Jongeren Ondernemen'. Ja, je maakt eigenlijk per mini-onderneming, per initiatief een ondernemingsplan en alles komt bij elkaar rondom het plan 'Werkplaats Jongeren Ondernemen'. In feite is Rhenen de werkplaats voor de jongeren en misschien heeft iedere mini-onderneming weer een eigen ruimte. Maar het mooiste van zo'n plek is als die centraal ligt. Het is je uitvalsbasis. Dat hele verhaal van een pand ligt nu bij de wethouder, maar we kunnen ook vragen of we tijdelijk een ruimte beschikbaar kunnen krijgen. Dat is ook een hele goede, want het is maar tijdelijk en dan kunnen ze sneller 'oké' zeggen. Als je die ruimtes zou kunnen inrichten, zou je daar ook huiswerkbegeleiding, stageplekken, cursussen en dat soort dingen kunnen geven. Als we steeds vanuit Werkplaats Jongeren Ondernemen vertrekken, dan boort het woord 'ondernemen' weer andere netwerken aan. Jongeren hebben 'speeddaten met bedrijven' opgeschreven. Dat vind ik een hele belangrijke. Als je dat met jongeren kan doen, dan kom je bij die businessclubs. Dat zou je dus kunnen organiseren, een speeddate met bedrijven en jongeren, via diegenen die de bedrijven kennen. Dat zijn de ondernemersverenigingen. Een van de eerste activiteiten van de Werkplaats Jongeren Ondernemen is dan dat je een ontmoeting tussen jongeren en de ondernemersvereniging organiseert. Maar je onderneming leiden is niet alleen jezelf leiden, dat vraagt wel bepaalde vaardigheden. Daarom zijn er mensen nodig die jongeren daarin ondersteunen. Zo'n jongen gaat in gesprek met een ondernemersvereniging en zo'n man zegt: 'Joh, ik wil jouw mentor zijn en wij gaan een bedrijf met jou beginnen en ik help jou daarbij in het leiden daarvan. Je krijgt van mij zesduizend euro, of we geven aandelen uit of we sponsoren je daarin. En als je er met de pet naar gooit, dan trekken we die aandelen

Er zijn meer dan genoeg jongeren die in kansen denken in plaats van in problemen, die talenten hebben in plaats van een strafblad, die inspiratie geven in plaats van overlast en die iets van hun leven en hun buurt willen maken. Het is zaak voor beleidsmakers om niet alleen het accent op de risicogroepen te leggen, maar om de kansen te grijpen die al deze positief ingestelde jongeren bieden.⁷

Participatieladder van Hart (1992) *Children's Participation: From Tokenism to Citizenship*:

1. manipulatie: hierbij worden jongeren gebruikt voor doelen van volwassenen, waarvan zij zelf niet op de hoogte zijn.
2. decoratie: jongeren worden ingezet om een activiteit van volwassenen een bijzonder karakter te geven.
3. afkopen: jongeren lijken gehoord te worden, maar worden vooral gebruikt om de indruk van jeugd vriendelijkheid te wekken.
4. in opdracht, met informatie: volwassenen nemen het initiatief om jongeren inspraak te geven, terwijl de jongeren worden geïnformeerd over het doel en de werkwijze van de activiteit.
5. geconsulteerd en geïnformeerd: volwassenen ontwerpen en leiden een project, maar zij raadplegen jongeren hierover uitgebreid. Zij nemen de meningen van jongeren mee.
6. initiatief bij volwassenen, jongeren beslissen mee: volwassenen geven de aanzet bij projecten, maar werken die gezamenlijk met jongeren uit.
7. initiatief en leiding bij jongeren: jongeren bedenken, organiseren en leiden zelf een project zonder tussenkomst van volwassenen. Op dit niveau hebben jongeren de volledige hand in het project. Dit type participatie komt in Nederland vooral voor binnen jongerenorganisaties. Hierbij vragen jongeren zelf subsidie aan en bepalen zij hun eigen beleid en werkwijze.
8. initiatief en uitvoering door jongeren en volwassenen samen: jongeren werken samen met volwassenen op een gelijkwaardige manier.

Dit laatste niveau beschouwt Hart als de ideale situatie, waarbij gelijkwaardigheid en wederzijds respect erg belangrijk zijn.⁸

gewoon in.' Maar het moet meer bieden dan alleen hun eigen werknemer zijn, want dat doen ze toch al. Ze moeten het leuk vinden. Het interessante van de werkplaats is dat als mensen ondernemers gaan steunen, ze niet het gevoel hebben dat ze het alleen moeten opknappen, want ze blijven deel van de werkplaats. Er komt alleen een stukje bij. Misschien een of twee gesprekken in de maand. Je wilt dus met de werkplaats een omgeving creëren voor ondernemende jongeren en daar omheen creëer je dan wat je in gaat richten. Dat is een groepje ondernemers die mentor willen zijn, bedrijven die voorbeeld zijn, leveranciers voor geld en spullen en misschien zijn er nog wel een aantal dingen die naar voren komen. Het zou gewoon tof zijn als iemand zei: 'Jongen, ik koppel mij aan jou en ik ga je helpen om jouw eigen onderneming op te gaan starten. Dat is hard werken, jongen... en je moet er echt wat voor doen.' En dat zo'n jongen zegt: 'Oké, ik ga er voor.' Maar sommige jongeren is een onderneming een stap te hoog, terwijl een mini-initiatief ook een onderneming is, alleen juridisch niet zo hard. Met zo'n werkplaats kun je natuurlijk ook die groep iets bieden. Zij kunnen leren en spelen in de Werkplaats Jongeren Ondernemen. Je moet gewoon kunnen zeggen: 'Ik ga later een bedrijf oprichten.' Of: 'Ik leer hier zo veel van, dit neem ik gewoon mee naar mijn nieuwe baas.'

Want uiteindelijk maakt het helemaal niet uit of je daarna werknemer of een eigen baas wordt, maar je leert ondernemen. Ik denk ook dat dit goed is om naar de ondernemers mee te nemen, want dit is een punt waar het vaak op mis gaat. Er zitten vaak zoveel consequenties aan vast dat ze daarom alvast afhaken. En als het op de werkplaats niet gaat om hoe je een bedrijf opzet, maar meer om het initiatief op te zetten, dan heeft het niet alleen een economisch, maar ook een sociaal motief. Het gaat ook om welzijn. Daar kom je uiteindelijk weer op terug, dat zo'n jongeren wel een eigen initiatief kan ontwikkelen, dat het wel lukt om zelf wat neer te zetten. Het maakt niet uit, maar ik heb wel iets gedaan. Het is niet erg als je valt, dat is helemaal niet verkeerd. Op het moment dat je de maatschappij in moet, dat je moet leren om te werken voor je centjes om je boterhammetje te verdienen, dat is best wel een grote stap als je van de school komt. Zelfs de ondernemersverenigingen kunnen ons helpen met het ondernemingsplan. Dat zou echt te gek zijn, dan krijg je een soort eigen businessclub. Dat je door bedrijven echt gesteund wordt, daar zit wat in. De inleiding van het verhaal waarmee we de combinatie maken van het sociale en het individuele, daar zit heel veel kracht in. Als je dat uit blijft bouwen en in het verhaal mee blijft nemen, dan hou je de ruimte dat het overal om mag gaan. Dat je dus niet opeens verantwoord economische plannen moet hebben en je de werkplaats op die manier waar moet maken. Dan mag het ook nog steeds gaan om: ik ga boodschappen doen voor de buurvrouw. Dat maakt dat alles wat je gaat doen waarde krijgt. Zo'n jongere onderneemt dan ook. Er zitten ook gasten bij die in de sociale sector aan de gang gaan of willen gaan. Dat krijg je dan ook, dat ze gaan denken: wow, wat is dit leuk werk, ik vind het best leuk om ergens mijn schouders onder te zetten in plaats van alleen op straat te hangen. Waar ik zelf aan zit te denken is aan jongeren die ouderen kunnen meehelpen, gewoon thuis, die niet buiten komen. Je hebt het voorbeeld van een oud vrouwtje die een lampje moet indraaien, dan kan zo'n jongen dat toch doen. Wat hoorde ik nou? Er wordt een maaltijd weggebracht naar die mensen, ze geven ze af en ze zijn weer weg. Ze moeten in hun eentje dat bordje leeg eten. Dan kan een jongere daar toch ook een uurtje blijven? Die mensen kunnen ook

hele verhalen vertellen. Die mensen hebben levensverhalen... misschien hebben ze wel een eigen bedrijf gehad. Dat zou mooi zijn, die oude mensen die de jongeren helpen met ondernemen. Het is ook nodig, denk ik. Zo'n jongen kan toch tegen zo'n oude vrouw zeggen: 'Kom, dan gaan we samen dat lampje halen.' Of: 'Ik ga het halen,' want zo'n oude vrouw komt toch niet meer buiten. Maar we moeten ze wel screenen, niet zo van: 'Mevrouwtje, we komen straks uw juwelen wel weghalen... terwijl u een dutje doet op de bank.' Dat laatste is wel belangrijk. Wij moeten ook niet de verantwoordelijkheid krijgen. Dus die schakelfuncties blijven belangrijk. Die mensen die wij nu als schakels zien, zijn ook echt verantwoordelijk. Volgens mij zijn dat ook de enigen die dat kunnen, anders moeten wij alles in de gaten gaan houden en dat redden wij niet. Stel je voor dat je een onderneming krijgt die lampjes indraait bij mensen, vrijwillig of hoe dan ook. Er moet dan een jongere zijn die daar de schakelfunctie in is, die in feite de onderneming aanstuurt en die daar een aantal jongeren bij heeft die daaraan mee doen. En tegelijk houden wij dat geheel natuurlijk wel in de gaten.

Het gaat heel snel... je gaat in het begin denken en dromen... met beide benen op de grond blijven, want het is nog helemaal niet zo ver. Maar er zijn al jongeren en er zijn al anderen. Als je op elkaar gaat wachten, dan raak je je initiatiefkracht kwijt. Al deze contacten, die kun je nu levend maken. De Werkplaats Jongeren Ondernemen bestaat. Wij zeggen het, dus hij bestaat nu.

Referenties

- 1 Mulderij (2011) 'Rustig chillen zonder dat de politie je stalkt' - ontmoetingsplaatsen voor jongeren in een zogenoemde achterstandswijk, in: Bolt, van Kempen & Koster (2011) Jongeren, wonen en sloop. Stedelijke herstructurering gezien door de ogen van jongeren, Nicis Institute (p. 81-83).
- 2 Nicis Adviescollege Maatschappelijk uitval jongeren (2010) En... Actie! Jongeren aan boord, Nicis Adviescollege (p. 17).
- 3 Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling / Raad voor de Volksgezondheid en Zorg (2009), Investeren rondom kinderen, advies uitgebracht aan de minister van Jeugd en Gezin, Den Haag: RMO/RVZ (p. 3).
- 4 Noot 1 (p. 84).
- 5 Noot 3 (p. 8-9 en 33).
- 6 Van Houwelingen (2011) Bezorgde en boze burgers, in: Dekker & den Ridder (red.) Stemming onbestemd. Tweede verdiepingstudie Continu Onderzoek Burgerperspectieven, Sociaal en Cultureel Planbureau Den Haag (p. 119-120).
- 7 Wassenberg & Koning (2011) Epiloog: rode draden in het onderzoek 'Jongeren en sloop', in: Bolt etc. (noot 1) (p. 93)
- 8 Vandenbroucke, Braam, Gilsing, Stekete, Rutjes Strating (2010) De staat van jeugdparticipatie in Nederland vanuit het perspectief van gemeenten. Quickscan onder 175 gemeenten, Verwey-Jonker Instituut & Stichting Alexander.

